

Bechoeketai – Leviticus 26:3-27:34

13 Sievan 5778 / 27 mei 2018

Leviticus 26: 3-46

Thema: Ik zal gedenken

Inleiding

In de afgelopen maand kwamen in de synagoge de lezingen uit *Wajikra* - Leviticus ten einde en begon men met *Bemidbar*-Numeri. En in alle synagogen, overal ter wereld, kwam de afgelopen maand uiteraard aan de orde – hetzij positief hetzij negatief, omgeven door vraagtekens of uitroepetekens – het 70-jarig bestaan van de staat Israël. Dat is de rest van de wereld overigens ook niet ontgaan. Als u zich wilt bewegen of iets wilt zeggen, en zeker als u wilt zondigen, ik adviseer u: doe het overal ter wereld maar doe het niet in Israël, want daar staat er gelijk een vergrootglas op en het haalt alle kranten.

Onder de Sidroth die de afgelopen maanden aan de orde waren was er één waarover ik nog nooit een leerdienst heb gehouden in deze serie Leerdiensten Torah en Evangelie, en dat is de Sidra Bechoeketai, het slot van het boek Leviticus. *Bechoeketai – in mijn inzetten*. 'Ga in mijn inzetten, blijf bij wat ik jullie heb opgedragen..' Als jullie dat doen: zegen zal je deel zijn! Doen jullie dat niet: vloek zal je deel zijn.

Ik zal zo meteen dat hele hoofdstuk Lev. 26 met u lezen – ook al trek ik daarmee misschien de hele liturgie uit z'n verband. Maar ik kan uit dat ontzettende hoofdstuk niet zo maar wat te hooi en te gras selecteren. We gaan het helemaal horen: zegen en vloek. De balans lijkt daar overigens wel in zoek: tien verzen gaan over zegen, drie maal zoveel verzen gaan over de vloek.

En daarna is het dus de bedoeling dat ik er nog iets over ga zeggen. Maar hoe doe je dat? 'Waarover je niet kunt spreken, daarover moet je zwijgen', zei de filosoof Ludwig Wittgenstein. Maar dat zei hij tegen zijn wetenschappelijke collega's die hij wat te gemakkelijk over van alles in de wereld een mening hoorde ventileren. Wittgenstein bedoelde: wat niet te meten is, wat niet verifieerbaar is, daar moeten wij – wetenschappers – onze mond over houden. Want, zo zei hij, er zijn fenomenen die wetenschappelijk niet-beschrijfbaar zijn, maar waar ondertussen wel het hele leven om draait; en dan noemde hij onder andere de kunst, en muziek, en poëzie, en: religie; en vooral wat de Bijbel Openbaring noemt.

Wat heb ik dan dus zo meteen nog te zeggen? Het is te groot om te vatten. En ik verkeer samen met u dan ondertussen ook nog in een situatie waarin niets van wat wij horen nog *waar of verifieerbaar* lijkt te zijn. Als elke oorlog met een propaganda-oorlog begint dan lijkt die oorlog wereldwijd begonnen. Wie je ook geneigd bent te geloven van al die brullende leiders om ons heen, elke keer zak je door het ijs en merk je dat leugen en misleiding schering en inslag is. Ik houd me in deze dienst maar vast aan woorden die een paar keer klinken aan het slot van Leviticus 26; woorden van de ENE, die zegt: 'Ik zal gedenken'. Ik zal gedenken mijn verbond. Daar hangt, geloof ik, de redding van deze wereld aan. Eerst maar even over dat 70-jarig bestaan van de staat Israël; die staat die in 1948 werd erkend door de Verenigde Naties maar waar die naties inmiddels helemaal niet meer over verenigd zijn. Ik ben de tel inmiddels kwijt betreffende de talloze veroordelende VN-resoluties die de jonge staat Israël hebben

getroffen; zulke resoluties kom je ten aanzien van andere landen ter wereld nauwelijks tegen; ook niet bij landen bij wie je er toch wel minstens één zou verwachten. En tegenwoordig wordt de staat Israel ook verweten een apartheidstaat te zijn.

Daarom eerst maar een geheugenopfrisser.

Al in 1950 werd in het Israelisch parlement de zogenaamde 'wet op de terugkeer' aangenomen. Dat betekent dat elke Jood, waar ook ter wereld, wat voor taal hij of zij ook spreekt, welke nationaliteit hij of zij ook heeft, rijk of straatarm, ziek of gezond, wel of niet religieus, blank of zwart, kind of grijsaard, zich kan melden bij de grens van de staat Israel en dat hij of zij dan direct recht heeft op een staatsburgerschap. Elke Jood, waar ook ter wereld, weet dus: er is een land waar ik zonder meer naartoe kan gaan, een land dat ik misschien nooit gezien heb, maar waarin ik verwelkomd zal worden als volwaardig lid van de samenleving, een land dat mij zal begroeten als kwam ik thuis; eindelijk thuis.

We kunnen daaruit direct een groot aantal conclusies trekken. Ik noem er slechts drie.

1. De Joden zullen dit thuis, dit enige echte thuis voor een Jood in de wereld, met ziel en zaligheid verdedigen.
2. De Joden zullen er ook alles aan doen om te zorgen dat dit huis werkelijk een voor Joden veilig huis zal zijn. Hier zul je verdedigd worden tegen al die volken die eeuwenlang Joden hebben bedreigd, vervolgd en vermoord. En al is Israel een democratie, al is ook de niet-Jood welkom en medeburger, het is en zal vooral een *Joodse* staat blijven, want zo is het bedoeld. Als sommigen dat een soort apartheidregiem willen noemen, jammer dan, maar die hebben iets te weinig begrepen van de joodse geschiedenis.
3. Bijna overbodig om te zeggen – maar je weet het nooit tegenwoordig -: de Joden waren er dus al lang voordat de staat Israel werd opgericht. Alleen waren ze verstrooid over de hele aarde; al heel lang, al een paar duizend jaar. En hoe bestaat het eigenlijk dat ze na al die eeuwen toch nog - of ze nu in Ethiopië, Rusland, India of Suriname woonden en wonen - altijd weten dat hun identiteit Joods is?

Sinds 1948 is er voor Joden dus een alternatief.

Recent liet Netanjahoe nog een oproep uitgaan naar alle Joden ter wereld om ze aan dit alternatief te herinneren; 'tijd om naar huis te komen', zei hij. En ook bij Joden hier in Nederland heeft dat weerklank gevonden. In ons eigen land is na de verschrikkelijke deportaties in het recente verleden nog maar 0,2% van de bevolking Joods. Je zou zeggen: wie valt er nog over zo'n klein bevolkingsgroepje? Laat ze met rust. Of beter nog: bescherm deze kleine rest. Maar inmiddels durven ze buiten op straat geen keppeltje meer te dragen. De oproep vanuit de staat Israel komt wel bij hen binnen.

Natuurlijk kun je zeggen dat ze niet zo bang moeten zijn; als ze uitgescholden worden: schelden doet geen zeer, en een ingeslagen winkelruit kan vervangen worden. Maar het is zoals een collega van mij in Zeeland haar catechisanten eens een keer uitlegde: als jullie in de nacht een storm om het huis horen gieren dan draai je je nog eens lekker om en je slaapt lekker door. Maar jullie grootouders, die de ramp van 1953 hebben meegemaakt en overleefd, wat denk je, als die in zo'n stormnacht de slaap niet kunnen vatten, kun je dat begrijpen? Wie dat niet kan begrijpen, zal nooit iets begrijpen.

Hebt u enig idee van de trauma's van de Joden die de laatste grote vervolging hebben overleefd? Het blijkt dat de meeste van hen er nooit over konden praten; ook niet met hun kinderen. Het is te gruwelijk om over te spreken. Ondertussen werden hun kinderen groot met die enorme stilte die ze in hun ouders voelden; of ze konden een pak slaag krijgen omdat ze even ergens over klaagden, want wat hadden zij immers godbetert te klagen (vergeleken met wat hun ouders hadden meegemaakt)!? Inmiddels hebben die kinderen nu ook weer kinderen, en die beginnen nu, twee generaties verder, te vragen: wat is er eigenlijk gebeurd? Dramatisch: de hele wereld weet wat er gebeurd is, wat er al eeuwen gebeurt: maar deze generatie Joden moet nu in de geschiedenisboeken duiken om er vervolgens achter te komen dat kort voor 1948 tientallen van hun familieleden wreed zijn vermoord; omdat ze Jood of Jodin waren. Dus daarom was opa of oma altijd zo stil of vreemd actief.

Elke Jood, waar ook ter wereld, heeft nú een alternatief. Er is een thuis. En dan kan de hele wereld roepen dat dat thuis niet deugt, dat die staat hartstikke corrupt is, dat hun premier een boef is, maar het is de enige plek in de wereld waar Joden zonder meer welkom zijn en waar hun leven zonder meer wordt verdedigd; verdedigd tegen al die volken en landen die natuurlijk niet corrupt zijn, die hun inwoners goed verzorgen, waar de regeringsleiders eerlijk en rechtvaardig zijn, die dus ook uiteraard geen VN-resolutie aan hun broek krijgen.

Goed. We gaan naar Leviticus 26. Wetenschappers weten te vertellen dat de eindredactie van deze tekst waarschijnlijk plaatsvond tijdens de Babylonische ballingschap. Dat betekent dat de redacteur ook uit eigen ervaring wist wat oorlog en deportatie betekende. Wat het betekent om in ballingschap te leven in een vreemd en vijandig land. En er is geen alternatief. Het land waar het volk Israel eeuwen leefde ligt braak, Jeruzalem en de tempel zijn verwoest. En *wij* lezen en horen deze tekst in 2018 terwijl wij de gelegenheid hebben gehad om ons te verdiepen in die ballingschap die bijna 2000 jaar zou duren nadat de Romeinen in het jaar 70 Jeruzalem en de tempel hadden verwoest en waarbij ca 1 miljoen Joden over de kling werden gejaagd. Dus zette ik mij met gemengde gevoelens achter mijn bureau om voor deze dienst te kijken wat de rabbijnen dan wel bij dit ontzettende hoofdstuk te melden hebben.

En wat vind ik? Niets.

Is dat datzelfde zwijgen als van die mensen die de vervolgingen overleefden? Nou ja, ik kan ook weer niet zeggen dat ik helemaal 'niets' vond. Natuurlijk staat er wel iets over dit hoofdstuk in bijvoorbeeld de Midrash Rabbah. Maar wat daar staat begreep ik aanvankelijk niet. Het leek er niet op in te gaan. Het leek marginaal commentaar. Het leek of al die vervloekingen een beetje werden weggepraat. Er werd gesteld dat die dertig verzen vervloeking toch niet opwogen tegen de tien verzen zegening die eraan voorafgaan. En wat betreft die vervloekingen leek het alsof de rabbijnse commentaren er alleen op uit waren nog een paar kleine lichtpuntjes te vinden; en die dan maar zoveel mogelijk te benadrukken om toch wat troost te vinden.

Totdat ik opeens zag dat dat helemaal niet zo was. Totdat ik zag dat al die schijnbare losse marginale opmerkingen één grote gemene deler hadden. Want eigenlijk zei al dat commentaar maar één ding, namelijk: *wat zijn wij – toch – een gezegend volk.*

Wat zijn wij toch een gezegend volk!

En als u – na lezing van Lev 26 – die opmerking begrijpt, dan heb ik u eigenlijk niets meer uit te leggen. Dan wéét u. Dan hebt u ook meer begrepen van de ENE, de God van Israël, dan menig ander.

Ik begreep ook weer beter onze verlegenheid met teksten als deze. Ik denk dat we in veel gevallen gewoon moeten belijden: wij kennen God niet; niet goed genoeg althans. Wij maken zeker als christenen veel te romantische en sentimentele beelden van Hem en maken daar leuke liedjes over.

Even heel simpel: wat moet je zingen als reactie op Leviticus 26? 'Love, love, love, love, the gospel in one word is love'? 'Welk een vriend is onze Jezus'? 'Machtig God, sterke rots'? Als je dat hierbij kunt zingen, dan is het oké; dan hoor je bij die mensen die iets fundamenteels begrepen hebben. Kun je die liederen hierbij (nog) niet zingen (omdat je vindt dat dat met elkaar vloekt), dan wordt het wellicht tijd je hele denken over God te herzien.

In de rabbijnse commentaren hoor ik eigenlijk alleen maar één lied: 'God heb ik lief want die getrouwe HEER, hoort mijn stem, mijn smekingen, mijn klagen'. Psalm 116. Sowieso hoor ik bij hen vooral de psalmen. Alle psalmen komen immers hier vandaan, van dit volk dat zijn weg met God gaat; dat ook in de diepte nog steeds zijn weg met deze God gaat. Zo zingt ook Jezus Psalm 116 vlak voordat Hij de diepte inloopt en Gethsemané binnengaat. Zing als christen vooral met Jezus de psalmen, om echt zijn unieke God en Vader te leren kennen.

Het zijn dus niet zo maar wat losse 'lichtpuntjes' die de rabbijnse commentaren in dit hoofdstuk bij elkaar proberen te rapen, met voorbijzien van de vloeken. Nee, zij spreken en zingen van hun *enig lichtpunt*, ook in alle ballingschap, namelijk: De ENE gedenkt! De ENE gedenkt zijn verbond met Abraham, Izaäk en Jakob. De ENE had en heeft een *deal* met ons. En *wij* vergaten en vergeten die deal en lieten en laten Hem en zijn woorden los. Daarmee falen wij en *verliezen* in principe ons *bestaansrecht* – dat oordeel, dat die rabbijnse commentaren zelf over het volk Israël uitspreken, gaat dieper dan alle VN-resoluties in onze tijd. Maar HIJ – zo belijden zij ook – , de ENE laat zijn deal niet los. Al moet Hij daarvoor al zijn toorn op ons loslaten; al zou Hij daarvoor de volken ons opnieuw onder de voet moeten laten lopen; ook in die toorn zie je dat Hij ons niet loslaat, dat Hij – nog steeds! – met ons is, dat wil dus zeggen: ons zegent! De zegen (= *nabijheid*) van deze God in je leven wil immers niet in de eerste plaats zeggen dat je succes zult hebben en het je goed zal gaan; het tegendeel is in deze wereld veel waarschijnlijker! Maar het ergste zou zijn: of je nu in voorspoed leeft of in ellende – en ook al zou je door eigen falen in ballingschap verkeren – dat God je werkelijk verlaten zou hebben.

En dat is niet zo!, stellen de rabbijnse commentaren. Kijk maar! En in dat verband wijzen ze op al die 'lichtpuntjes'. Wij zijn een gezegend volk, op grond van de deal die God met Abraham en zijn nakomelingen heeft. Kijk naar al die verschrikkingen die daar in Leviticus worden genoemd; maar in dat alles is Godzelf nog steeds op zijn volk betrokken; Hij kijkt en luistert of ze eindelijk horen als Hij hen slaat. 'En als ge door dat alles u niet door mij laat tuchtigen en met mij voortwandelt – hoort u, Hij wandelt nog steeds met hen mee, ook in de ballingschap, Hij is nabij, meegegaan in de ballingschap – tegen mij in, dan zal ik op mijn beurt met u – met u! – tegen u ingaan'. Zo klinkt het herhaaldelijk: U wandelend met Mij tegen Mij, Ik wandelend met u tegen u. (Je zult zo'n huwelijk hebben!).

En als bijna niemand is overgebleven, bijna heel Israël is omgekomen in of gevluht uit het land van hun vijanden – overal ter wereld helaas het geval – dan

'zal ik hen niet zo versmaden en niet zo van hen walgen dat ik een eind aan hen zou maken, dat ik mijn verbond met hen zou breken; nee, ik ben de ENE, hun God! Gedenken zal ik het verbond!'

De deal met Abraham blijft staan! Want in die deal ging het niet alleen om Abraham en zijn volk, maar ging het vooral om de redding van de wereld, van alle volken. Hij zou Abraham zegenen opdat hij en zijn volk een zegen voor de hele wereld zouden worden. Ook al begrijpen die wereldvolken er geen ene hout van hoe deze God zijn weg over de aarde gaat en hoe Hij omgaat met Abrahams zaad. Ook al begrijpen die volken niets van wie deze God is, en dus ook niets van wat de zegen van deze God betekent. Ook al begrijpt of gelooft een groot deel van het volk Israel dit ook zelf niet. Maar 'onberouwelijk zijn de genadegaven en roeping door God', hoorden we Paulus zeggen.

Ik moest een keer preken over Openbaringen 8. Vlak daarvóór gaat het over de grote verdrukking en dat God zelf zal komen om alle tranen uit te wissen. En dan wordt in hoofdstuk 8 verteld dat er in de hemel een stilte van een half uur valt. Geen idee wat ik me bij zo iets voor moet stellen. Stilte in de eeuwigheid. En wat wordt daarin dan gedacht?

Maar dan komt er een engel; en die draagt de gebeden van de heiligen met veel reukwerk op aan de ENE. En dan begint me er toch een ellende: donder en bliksem op aarde, een derde van de bomen verbrandt, een derde van de zee gaat eraan, een derde deel van de vissen sterft, het water op aarde wordt bitter, mensen beginnen te sterven, zon, maan en sterren wankelen...

En mijn vraag aan de gemeente was: wat – in vredesnaam – hebt u gebeden!? Wat voor gebeden en vragen hebt u die engel aan God laten opdragen? Dat zijn geen gebeden geweest voor een beetje aardse vreugde in uw troosteloos bestaan. Dat moet iets groters zijn geweest dat het dit teweegbrengt. En u moet dat heel vaak en met z'n allen gebeden hebben!

En de gemeente wist wat het was, en wat nu al die ellende teweegbracht.

Ze hadden gebeden om de komst van het Rijk van God; en dat Gods Naam, de Naam van de ENE, op aarde zou worden present gesteld; en dat zijn wil, zijn reddingsplan met de wereld zou doorgaan, zou geschieden. Kortom, ze hadden gebeden dat Hij zich zou houden aan zijn beloften, aan zijn *deal*!

En om die beloften te houden gaat Hij door roeien en ruiten.

En als Hij dat doet, zich houdt aan zijn deal, wat zijn wij dan ten diepste een 'gezegend' volk.

Leerdienst Tora en Evangelie'

Open Hof, Kampen

- Muziek
- Welkom en mededelingen

(Gemeente gaat staan)

- Stil gebed

VOORBEREIDING

- V Onze hulp in de Naam van JHWH
A Die hemel en aarde gemaakt heeft
V Die trouw blijft in eeuwigheid
A En niet loslaat het werk van zijn handen.
- V JHWH zal met u zijn
A JHWH zal u bewaren

Als christelijke gemeente spreken wij met Jezus als geloofsbelijdenis uit (naar Marcus 12:29-31):

- V Hoor Israël, JHWH is onze God, JHWH is één
A Gezegend is zijn Naam: Ik zal met u gaan, nu en altijd
V Liefhebben zul je JHWH je God
 Met heel je hart
 Met heel je ziel
 Met heel je verstand
 Met heel je kracht
 En je naaste zul je liefhebben als je zelf.

- Zingen Psalm 105: 1

(Gemeente gaat zitten)

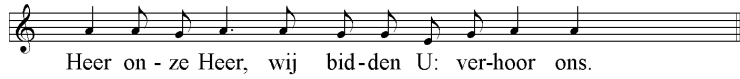
- Inleiding en aanvangstekst (enkele verzen uit de sidra van de afgelopen sabbat)

DIENST VAN DE SCHRIFTEN

- Gebed om de verlichting door de Heilige Geest
- Lezing uit de Heilige Schrift – NT: Rom. 11: 25-29 - Naardense
- Zingen NLB 943: 1, 2 en 6
- Lezing uit de Heilige Schrift – Tenach (van Sidra Bechoeketai) Leviticus 26: 3-46 - Naardense
- Zingen Psalm 105: 2, 3 en 16
- Uitleg en verkondiging
- Muzikale bijdrage
- Leren van elkaar

DIENST VAN DE GEBEDEN

- Diaken: toelichting op gebedsintentie
- Dankgebed en voorbeden, stil gebed, 'Onze Vader'



- Inzameling van de gaven
- Slotlied NLB 1008
- Zegen (Num. 6: 24-27)



- Muziek

ⁱ Ter informatie voor voorgangers en gasten:

- De naam JHWH wordt in de liturgie niet uitgesproken; de voorganger kan kiezen voor adonai, HERE, Eeuwige, etc.
- Als bijbelvertaling gebruiken we het liefst de Naardense Bijbel of de Herziene Statenvertaling
- De liederen komen uit het Liedboek